

Bruk av rusmidler blant unge på Innherred

**Resultater fra en spørreundersøkelse
blant 8. – 10.-klassinger i Innherred
samkommune i 2004**

Gunnar Nossun

- Tittel : BRUK AV RUSMIDLER BLANT UNGE PÅ INNHERRED.
Resultater fra en spørreundersøkelse blant 8.–10.-klassinger i
Innherred samkommune i 2004
- Forfatter : Gunnar Nossun
- NTF-arbeidsnotat : 2004:7
- ISSN : 1502-0762
- Oppdragsgiver : Innherred samkommune
- Prosjektnr./navn : 1638/Rusbruk blant unge i Innherred samkommune
- Prosjektleder : Gunnar Nossun
- Praktisk gjennom- : Baard Skjørholm, Innherred samkommune
føring
- Finansieringskilde : Midt-Norsk kompetansesenter for rusfaget
- Medarbeider : Anders Sønstebo
- Referat : Innherred samkommune gjennomførte våren 2004 en
spørreskjemaundersøkelse for å kartlegge bruk av rusmidler
blant 8.-, 9.- og 10.-klassingene i Verdal og Levanger
kommune. Nord-Trøndelagsforskning analyserte dataene og
presenterer resultatene fra undersøkelsen i dette notatet.
- Sammendrag : Norsk
- Emneord : Rusmidler, Ungdom, Misbruk
- Dato : August 2004
- Antall sider : 44
- Pris : 50,-
- Utgiver : Nord-Trøndelagsforskning
Bomveien 3, 7700 STEINKJER
telefon: 74 13 46 60
telefaks: 74 13 46 61

FORORD

Innherred samkommune ønsket i løpet av skoleåret 2003/2004 å følge opp ruskartleggingsundersøkelser som Verdal kommune har gjennomført flere ganger etter 1995. Nord-Trøndelagsforskning har hatt ansvaret for undersøkelsene som ble gjennomført i 1997 og i 2002. I 1997 ble alle 6.-, 7.- og 8.- klassingene spurt, totalt ca. 500 personer. Undersøkelsen ble i 2002 på grunn av strukturendringer i skolen gjennomført blant 7.-, 8.- og 9.- klassingene. Dette skoleåret var det nesten 600 personer i de aktuelle klassene i Verdal kommune.

I samarbeid med oppdragsgiver ble det denne gangen besluttet å gjennomføre undersøkelsen bare på ungdomskoletrinnet, altså 8., 9. og 10. klassetrinn. Dette er en periode i de unges liv hvor det er store endringer i forhold til deres rusbruk, noe det er viktig å ha i mente når resultatene leses.

Vi vil takke Innherred samkommune ved Baard Skjørholm for oppdraget og meget bra gjennomføring av den praktiske datainnsamlingen.

Gunnar Nossun
prosjektleder

INNHold

	side
FORORD	i
INNHold	iii
FIGURLISTE	v
TABELLER	vi
SAMMENDRAG	vii
1. Innledning	1
1.1 Bakgrunn for undersøkelsen	1
Problemstillinger	1
2. Kort beskrivelse av undersøkelsen	2
2.1 Utvalget	2
2.2 Undersøkelsestidspunktet	2
2.3 Spørreskjema	2
2.4 Prosedyre	3
2.5 Databehandling	3
2.6 Kommentar til datakvalitet	4
3. Resultater	7
3.1 Bruk av tobakk	7
3.1.1 Røyking	7
3.1.2 Snus	8
3.1.3 Oppsummering	9
3.2 Bruk av alkohol	9
3.2.1 Andeler som har drukket alkohol	9
3.2.2 Debutalder	10
3.2.3 Driking de siste fire ukene	10
3.2.4 Hjemmebrent	12
3.2.5 Beruselse	13
3.2.6 Hvordan elevene skaffer seg alkohol	14
3.2.7 Oppsummering	15

3.3 Narkotika	16
3.3.1 Bruk av narkotika	16
3.3.2 Tilgjengelighet	19
3.3.3 Holdning til cannabis	21
3.3.4 Oppsummering	22
3.4 Hovedkonklusjoner	26
LITTERATUR	27

Vedlegg I: Spørreskjema

FIGURLISTE

Figur	side
3.1: Prosentandeler som har drukket de ulike alkoholtypene i løpet av de siste 4 uker; - 1997, 2002 og 2004	11
3.2: Andelen av medelevene som de tror har prøvd cannabis i forhold til de som oppgir at de har prøvd cannabis	19

TABELLER

Tabell	side
3.1: Røyking, fordelt på klassetrinn og årstall	7
3.2: Bruk av snus, fordelt på klassetrinn og årstall	8
3.3: Alkoholbruk, fordelt på klassetrinn og årstall	9
3.4: Gjennomsnittlig debutalder blant de som hadde drukket alkohol	10
3.5: Hjemmebrent, fordelt på klassetrinn og årstall	12
3.6: Antall ganger full - minimumsestimat, fordelt på klassetrinn og årstall	13
3.7: Hvordan alkohol skaffes, fordelt på klassetrinn	14
3.8: Drikking blant venner, fordelt på klassetrinn og årstall	15
3.9: Andel som har benyttet de ulike narkotiske stoffene, fordelt på klassetrinn og årstall	16
3.10: Andel som har blitt tilbudt de ulike narkotiske stoffene, fordelt på klassetrinn og årstall	20
3.11: Andel som mener de kan skaffe hasj på 23 dager, fordelt på klassetrinn og årstall	20
3.12: Legalisering av hasj, fordelt på klassetrinn og årstall	21
3.13: Lyst til å prøve cannabis – risikofritt, fordelt på klassetrinn og årstall	21
3.14: Tilfredshet med livet, fordelt på klassetrinn og årstall	23
3.15: Drikker hjemme, fordelt på klassetrinn	23
3.16: Fått med alkohol på fest, fordelt på klassetrinn	24
3.17: Foreldrereaksjon på å være full, fordelt på klassetrinn	24
3.18: Foreldre kjenner venne ne, fordelt på klassetrinn	25
3.19: Samhold i familien, fordelt på klassetrinn	25

SAMMENDRAG

Bakgrunn

Innherred samkommune (Levanger og Verdal kommune) ønsket skoleåret 2003/2004 å følge opp ruskartleggingsundersøkelsene som Verdal kommune har gjennomført flere ganger fra 1995 og fram til 2002.

De tidligere undersøkelsene i Verdal var gjennomført i siste klasse på barneskolen og de to yngste klassetrinnene på ungdomsskolen. I denne undersøkelsen ønsket oppdragsgiver å kartlegge rusbruken bare på ungdomsskolen.

Ettersom aldersgruppene er litt forskjellige i de tre undersøkelsene som vi har data fra, har vi valgt å sammenligne tallene fra årets undersøkelse med Verdalsundersøkelsene på de enkelte klassetrinn.

Resultater

Ca. 70 % oppgir å aldri ha røykt tobakk. Andelen daglige røykere (6 %) i vår undersøkelse ser ut til å være noe lavere sammenlignet med landsomfattende undersøkelser. For enkelte grupper er det flere som daglig bruker snus enn som røyker. Andelen som oppgir at de bruker snus har økt mye siden 2002 og 1997. Snusbruken er også høyere enn i landsomfattende undersøkelser. Selv om det fortsatt er en mye større andel gutter som bruker snus daglig (10 %) så har også en del jenter begynt å bruke snus daglig (1 %). I 1997 og 2002 var det ingen jenter som brukte snus daglig.

Litt færre har drukket øl, vin og brennevin nå sammenlignet med tidligere undersøkelser. Imidlertid har "nye" alkoholtyper kommet til, derfor er det vanskelig å si noe konkret om alkoholbruken har økt eller ikke siden 2002 og 1997. Antall ganger ungdomskoleelevene har vært fulle ligger omtrent på samme nivå som ved tidligere undersøkelser. 8.- klassingene har i gjennomsnitt vært fulle om lag en gang, 9.- klassingene om lag to ganger og 10.- klassingene ca. sju ganger. Heller ikke i bruk av hjemmebrent har endringene vært store, men bruken ligger høyt over landsgjennomsnittet og bekrefter at ett av tyngdepunktene i hjemmebrentbruken ligger i Nord-Trøndelag.

En stor andel (10 %) oppgir å ha sniffet, det er en kraftig økning fra 1997 og 2002. Andelen sniffere ligger mye høyere enn i nasjonale undersøkelser, der det har skjedd en nedgang i sniffingen fra 1995 (7 %), via 1999 (6 %) til 2003 (under 5 %).

Det er en nedgang i bruken av hasj, for 8.-klassingene ligger andelen som har oppgitt å ha brukt cannabis én eller flere ganger på under to prosent, i 9. klasse under tre prosent og i 10. klasse under fem prosent.

Mellom en og to prosent oppgir å ha brukt andre narkotiske stoffer, dette er omtrent på samme nivå som tidligere og som landsgjennomsnittet.

Cannabis ser ut til å være forholdsvis lett tilgjengelig, i 9. og 10. klasse tror over 30 % at de kan skaffe hasj på 2-3 dager.

Under fem prosent mener at omsetning av hasj bør legaliseres og litt færre oppgir at de har lyst til å prøve hasj dersom det ikke var noen fare for å bli arrestert. Dette er litt flere enn i tidligere undersøkelser, men betydelig færre enn i landsgjennomsnittet som ligger på rundt 10 %.

Jenter ser ut til å bli mer utprøvende og grensesprengende enn guttene, og ruser seg oftere på hardere narkotiske stoffer.

Resultatene er med å underbygge at veien til bruk av narkotika ofte går via røyking og eksperimentering med alkohol. En forebyggende strategi kan altså være å forhindre at ungdom begynner å røyke, og å redusere alkoholforbruket, selv om dette ikke må utelukke andre forebyggende tiltak. Årsakene til narkotikabruk vil være sammensatte.

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Innherred samkommune (Levanger og Verdal kommune) ønsket skoleåret 2003/2004 å følge opp ruskartleggingsundersøkelsene som Verdal kommune har gjennomført flere ganger fra 1995 og fram til 2002.

De tidligere undersøkelsene i Verdal ble gjennomført i siste klasse på barneskolen og de to yngste klassetrinnene på ungdomsskolen. I denne undersøkelsen ønsket oppdragsgiver å kartlegge rusbruket bare på ungdomsskolen.

Nord-Trøndelagsforskning (NTF) har hatt ansvaret for undersøkelsene i 1997 (NTF-notat 1997:18) og i 2002 (NTF-arbeidsnotat 2003:2). Årets undersøkelse, i likhet med de i 1997 og 2002, er såkalte populasjonsundersøkelser. De vil si at samtlige personer i den aktuelle alderen er med i undersøkelsen.

Bakgrunnen for spørreskjemaundersøkelsene som Verdal kommune har gjennomført, er at det i de senere årene har vært fokusert en god del på bruk av rusmidler blant unge i Verdal. Sosialkontoret i Verdal hadde også mottatt signaler som kunne indikere en økning særlig i bruk av narkotika blant unge. Kommunen har ønsket å følge utviklingen, og har som et ledd i dette gjennomført flere undersøkelser.

Aldersgruppene og gjennomføringstidspunktet er forskjellig i de ulike undersøkelsene, derfor har vi valgt å se på tallene for de enkelte klassetrinn framfor å se på totaltallene for den enkelte undersøkelse.

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger ble belyst i undersøkelsen:

- 1. Hvilket omfang har bruk av ulike rusmidler blant unge i Verdal og Levanger kommune?*
- 2. Hvordan har forbruket endret seg sammenlignet med undersøkelser gjennomført i Verdal kommune i 1997 og 2002?*

2. KORT BESKRIVELSE AV UNDERSØKELSEN

2.1 Utvalget

Alle 8.-, 9.- og 10.-klassinger i Verdal og Levanger kommune hadde i utgangspunktet mulighet til å delta i undersøkelsen. Skoleledelsen ved A-skolen og Eli Huskolen valgte å ikke delta. Begge disse skolene ligger i Levanger kommune.

På tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført, var det 590 ungdomsskoleelever i Verdal og 765 elever i Levanger, totalt 1355 elever i de skolene som deltok. Vi har svar fra 1194 elever, altså fra 88 %. Det antas at frafallet skyldes vanlig fravær, samt at det i noen klasser på noen skoler var andre aktiviteter på den dagen undersøkelsen ble gjennomført. Dette førte til at svarprosenten i enkelt klasser varierer fra 66 % til 100 %. På de fleste klassetrinn og skoler var svarprosenten mellom 85 % og 95 %.

Vanligvis betraktes svarprosenten på over 60 som brukbart ved postmetoden (Iltstad 1987), selv om man ved skoleundersøkelser har muligheter til å komme nærmere 100 %. Totalt sett må svarprosenten betraktes som meget bra, men et viktig spørsmål er om de 12 % som ikke deltok skilte seg vesentlig fra resten. Det kan f.eks. tenkes at bruk av rusmidler forekommer oftere blant de som har høyt fravær fra skolen. Det er imidlertid ikke noe som indikerer at utvalget ikke er representativt, eller at frafallet er forskjellig fra tidligere undersøkelser.

Totalt sett var den en overvekt av gutter blant de som svarte, 52,5 % av alle svar er fra gutter. Det er i 10. klasse at overskuddet av gutter er størst med nesten 55 %, mens det i 8. klasse er samme antall jenter som gutter.

2.2 Undersøkelsestidspunktet

Både i 1997 og i 2004 ble undersøkelsen gjennomført på våren, mens den i 2002 ble gjennomført på høsten. Dette er det viktig å være klar over når en skal sammenligne tallene fra de ulike årene. I forhold til bruk av alkohol skjer det store endringer i løpet av et skoleår, spesielt i 9. klasse ettersom elevene da blir konfirmert. Tradisjonelt har det vært akseptert at de unge da får sin festdebut, og for mange også alkoholdebut. Kanskje hadde det enkleste og mest effektive alkoholdebututsettende tiltaket vært å utsette konfirmasjonen ett år?!

2.3 Spørreskjema

Spørreskjemaet (vedlegg 1) har sin opprinnelse fra landsomfattende undersøkelser som gjennomføres jevnlig av Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA). Etter hvert som vi har gjennomført flere undersøkelser har mange av spørs-

målene blitt endret, en god del har vist seg uegnede og dermed blitt fjernet mens nye er føyd til.

I spørreskjemaet ble det innhentet informasjon om følgende tema:

- Bakgrunnsvariabler (kjønn, alder, klassetrinn).
- Bruk av alkohol (frekvens, debutalder, venners bruk, hjemmebrent, problemer i forbindelse med bruk).
- Narkotiske stoffer (tilbud og bruk av ulike stoffer, holdning til cannabis, problemer i forhold til bruk).
- Generell tilfredshet og "holdningsspørsmål".

2.4 Prosedyre

Spørreskjemaene ble distribuert ved at en person fra Innherred samkommune kom inn i klassene. Fagpersonen var i klassen den tiden det tok elevene å svare på spørreskjemaet og svarte på eventuelle spørsmål elevene hadde. Skjemaene ble samlet inn, og sendt til NTF for analyse.

Dette ble gjennomført i alle klasser og skoler unntatt fire klasser ved Vuku ungdomsskole. Disse fire klassene gjennomførte undersøkelsen uten at det var en person fra Innherred samkommune tilstede. Årsaken til dette var en misforståelse i forbindelse med at skjemaet ble utsendt fra Innherred samkommune til den enkelte skole for at de skulle ha mulighet til å komme med innspill på innholdet. Vi har sett på svarene og det er ingen ting som tyder på at svarene fra disse klassene avviker fra de andre. Det største problemet var imidlertid at det ble gjennomført med en tidlig versjon av skjemaet, hvor spørsmålene 35 – 40 ikke var med. På spørsmål 5 og 6 ble det i den endelige versjonen av skjemaet føyd til alkoholholdig cider og rusbrus som alkoholmuligheter, disse 116 elevene har dermed ikke svart på disse spørsmålene.

Vuku ungdomsskole ønsket ikke å gjennomføre undersøkelsen på nytt i de aktuelle klassene, og oppdragsgiver besluttet at det var bedre å ta med disse skjemaene uten disse spørsmålene, enn å ikke ha dem med.

2.5 Databehandling

Ved NTF ble spørreskjemaene dataregistrert og analysert ved hjelp av statistikkprogrammet Statistical Package of the Social Sciences (SPSS).

2.6 Kommentar til datakvalitet

I undersøkelser av denne typen er både over- og underrapportering potensielle trusler mot kvaliteten på de dataene man innhenter.

Overrapportering innebærer at informantene gir uttrykk for at hendelser forekommer oftere enn de i realiteten gjør – i vår sammenheng vil dette være særlig aktuelt i forhold til at man sier man bruker alkohol og narkotika uten at man egentlig gjør det. Bakgrunnen for overrapportering kan være feil utfylling og misforståelser av spørsmål, men den mest relevante årsaken i denne aldersgruppa vil nok være bevisst useriøs utfylling fra respondentenes side. En måte å ha en viss kontroll på overrapporteringsproblemet på, kan være å spørre om informantene har brukt et oppdiktet stoff. I en undersøkelse om bruk av doping blant skoleelever (Price-Waterhouse 1993) fant man at en prosent rapporterte bruk av et oppdiktet stoff. Etter en gjennomgang av spørreskjemaene fra undersøkelsen, var hovedinntrykket at de aller fleste hadde vært seriøse i utfyllingen av skjemaene. Det var to skjema fra Levanger som ble fjernet fra datamaterialet fordi det var helt åpenbart at de ikke hadde fylt ut skjemaet etter beste evne.

Underrapportering – eller at respondentene unnlater å rapportere hendelser som i realiteten har skjedd – vil sannsynligvis være et større problem i undersøkelser som omhandler sensitive tema, som jo bruk av alkohol og narkotika er. Dette er atferd som man vil ha all mulig grunn til å holde skjult fordi det kan få direkte konsekvenser for enkeltpersoner dersom det blir kjent. Å sikre at respondentene har tillit til egen anonymitet vil være det viktigste tiltaket for å begrense underrapporteringsproblemet.

Vi har ikke noen indikasjoner på at verken overrapportering eller underrapportering er noe stort problem i denne undersøkelsen.

Alt i alt vil vi konkludere med at datakvaliteten er god i denne undersøkelsen.

Noen svakheter

Selv om datamaterialet gjennomgående er bra, er det alltid rom for forbedringer. Under vil vi kort liste opp de svakheter ved skjemaet/spørsmålene vi har registrert gjennom dette arbeidet.

- Spørsmål 6 (hvor mye en drakk av de ulike alkoholsortene sist) er for mange av respondentene vanskelig å forholde seg til. Det spørres etter desiliter, men mange forholder seg vel som oftest til mengder målt i glass eller flasker. For brennevin har en også problemstillingen med blandede drinker kontra ren vare. Enkelte svarte både 40 og 50 dl brennevin og da er det ganske klart at det ikke er ren vare. Det var også en del mer og mindre vittige kommentarer

om at dette var vanskelig å både huske og regne ut. Spørsmålet er det klart dårligst utfylte i hele skjemaet.

- Svarene på spørsmål 15 (antall av nærmeste 10 venner en tror har prøvd hasj/-marihuana) må også tas med en klype salt. Her er det problemer både med hvem som er nærmeste venner/bekjente og dessuten noe som ligner antakelser om seksuell debut. En tror gjerne (ut fra skryt) at andre har prøvd mer enn de virkelig har.

3. RESULTATER

Vi har valgt å presentere resultatene ved å sammenligne mellom årene, og ettersom aldersgruppene ikke er helt sammenfallende er resultatene vist for hvert klassetrinn.

3.1 Bruk av tobakk

3.1.1 Røyking

I ett av spørsmålene i spørreskjemaet ble det spurt om vedkommende røykte. Svarfordelingen vises i tabellen under.

Tabell 3.1: Røyking, fordelt på klassetrinn og årstall

Røyking	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Har aldri røkt	73,4	78,5	81,2	70,2	68,8	66,1	59,7
Har aldri røkt daglig, og sluttet helt nå	9,1	13,0	7,5	9,6	6,9	12,9	12,2
Har røkt daglig, men sluttet helt nå	5,6	2,8	2,8	4,4	1,3	1,5	2,3
Røyker, men ikke daglig	9,8	4,0	6,8	7,9	14,4	13,4	15,9
Røyker daglig	2,1	1,7	1,6	7,9	8,8	6,2	9,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall (N)	(143)	(177)	(426)	(228)	(160)	(404)	(352)

Tabellen viser at det er få som røyker daglig i 8. klasse og det er færre i år enn i tidligere år. I 9. klasse har andelen som røyker daglig blitt redusert i forhold til tidligere år. Totalt sett er det i 2004 70 % av ungdomsskoleelevene som aldri har røkt. I 2004 er det ca 17 % av elevene som røyker av og til. Tabellen over viser at den største endringen med hensyn til røyking skjer i løpet av 9. klasse. De fleste som røyker daglig røyker ikke mye, over 30 % av dem røyker færre enn seks sigaretter pr dag.

I rapport nr. 5/2003 fra Statens institutt for rusmiddelforskning som heter "*Bruk av rusmidler blant norske 15-16-åringer*" oppgir 18 % at de røyker daglig (Skretting og Bye 2003). I deres undersøkelse var det bare ungdom i 10. klasse trinn som var spurt, men de ligger betydelig over det vi har funnet i Verdal og Levanger (9,9 %).

3.1.2 Snus

Snus ble fram til på 1970-tallet stort sett brukt av eldre menn, og det var få snusbrukere under 25 år. Senere har imidlertid særlig unge gutter blitt en ny stor brukergruppe. På landsbasis brukte i 1997-98 rundt 18 % av guttene i alderen 16-24 år daglig eller av og til snus (Sanner og Dybing 2000). Etter at det ikke ble tillatt å røyke på serveringssteder har tobakksbransjen satset en god del for å beholde kundene. Etter som det er forventet en nedgang i bruken av røyketobakk, har bransjen utviklet mange nye typer snus som også passer bedre for personer som tradisjonelt ikke har brukt snus. Denne undersøkelsen ble gjennomført før røykeforbudet trådte i kraft og har derfor ikke noe betydning for tallene som fremkommer her, men likevel ser vi at bruken av snus øker kraftig.

Tabell 3.2: Bruk av snus, fordelt på klassetrinn og årstall

Snus	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Har aldri brukt snus	91,5	91,0	84,1	89,3	81,3	66,9	68,1
Har brukt snus enkelte ganger	5,6	6,7	11,9	7,6	15,0	24,5	22,2
Bruker snus daglig	0,7	1,7	2,1	0,9	1,3	7,1	7,1
Har brukt snus tidligere, men har sluttet	2,1	0,6	1,9	2,2	2,5	1,5	2,6
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall (N)	(142)	(178)	(427)	(225)	(160)	(408)	(351)

73 % oppga å aldri ha brukt snus og fem prosent var daglige brukere av snus. Mens det i 2002 var åtte prosent som hadde brukt snus enkelte ganger, var den andelen økt til 19 % i 2004. Andelen som har brukt snus tidligere, men nå har sluttet helt, er omtrent den samme i 2002 og 2004. Det er ikke de store endringene fra 1997 til 2002, mens det er til dels dramatiske endringer fra 2002 til 2004. Vi skal ikke spekulere mye i årsakene til disse endringene, men dersom en antar at det er en relativt konstant andel i befolkningen som har behov for en eller annen form for tobakk, vil det føre til økt snusbruk når røykingen avtar. Økningen i andelen som bruker snus er mye større enn nedgangen blant røykerne skulle tilsi. Som for røyking er det også her fra 8. til 9. klasse den store endringen skjer. Det er en betydelig faglig uenighet i ulike tidsskrift om hvor helseskadelig bruk av snus er, men det er en utbredt oppfatning om at snus er mindre skadelig enn røyking. (Dagbladet 19. aug. 2004).

3.1.3 Oppsummering

- Om lag 70 % av ungdomsskoleelevene oppgir at de aldri har røkt.
- Andelen som røyker daglig ligger på om lag seks prosent. Blant 9.-klassingene er det færre som røyker daglig enn som bruker snus daglig.
- I 8. og 9. klasse er det færre som røyker daglig nå enn i tidligere undersøkelser.
- Blant 9.- og 10.- klassingene var det over syv prosent som svarte at de brukte snus daglig. Dette er en kraftig økning fra 2002 hvor under to prosent brukte snus daglig.

3.2 Bruk av alkohol

Selv om man i Norge har en 18-års aldersgrense for kjøp av alkohol, vil majoriteten ha drukket alkohol før man har nådd denne alderen. I en landsoversikt for 2003 hadde 84 % av 10.- klassingene drukket alkohol (Skretting og Bye 2003). Det er imidlertid tidligere avdekket betydelige regionale variasjoner i forbruk, hvor ungdom fra Nordland og Midt-Norge er funnet å drikke mest (Skretting 2000).

3.2.1 Andeler som har drukket alkohol

I de tidligere undersøkelsene (1997 og 2002) ble elevene spurt om de hadde drukket minst én alkoholenhet alkohol. Det var definert som en halv flaske øl, en desiliter vin eller en kvart desiliter brennevin. I denne undersøkelsen ble dette endret til det mer folkelige begrepet om de hadde drukket så mye at de ble fulle. Årsaken til denne forenklingen kom av at vi følte at full er et begrep som elevene har lettere for å forholde seg til. Om elevene legger så veldig mye ulikt i formuleringen vet vi ikke, men det er viktig å være klar over denne forskjellen når tallene leses. I Skretting og Bye (2003) opererer de med begge spørsmålene og der var det 84 % av 10.- klassingene som oppgir å ha drukket, mens det var 59 % som oppgir å ha vært fulle en eller annen gang.

Tabell 3.3: Alkoholbruk, fordelt på klassetrinn og årstall

Beruselse	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Har kjent seg beruset	35,9	24,1	14,1	53,8	41,8	42,8	60,8
Har ikke vært beruset	64,1	75,9	85,9	46,2	58,2	57,2	39,4
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall (N)	(131)	(170)	(425)	(221)	(158)	(400)	(348)

Dersom en forutsetter at elevene legger omtrent det samme i de ulike formuleringene som er brukt, kan en se en positiv trend blant 8.- klassingene, mens det ikke er den samme endringen for 9. klasse. En av årsakene til dette kan være de ulike formuleringene, ettersom det er sannsynlig å tro at elevene ikke har vært beruset den første gangen de drakk alkohol. På disse spørsmålene knyttet til alkohol er det viktig å være klar over at tidspunktet for de tre undersøkelser ikke er den samme, mens det i 1997 og 2004 ble gjennomført på våren ble det i 2002 gjennomført på høsten. Det gjør det naturlig å tro at det skulle være en lavere andel som drakk alkohol i 2002.

3.2.2 Debutalder

Gjennomsnittlig alder første gang man drakk så mye alkohol at de kjente seg beruset (debutalder) blant dem som hadde drukket, er framstilt i tabell 3.4:

Tabell 3.4: Gjennomsnittlig debutalder blant de som hadde drukket alkohol

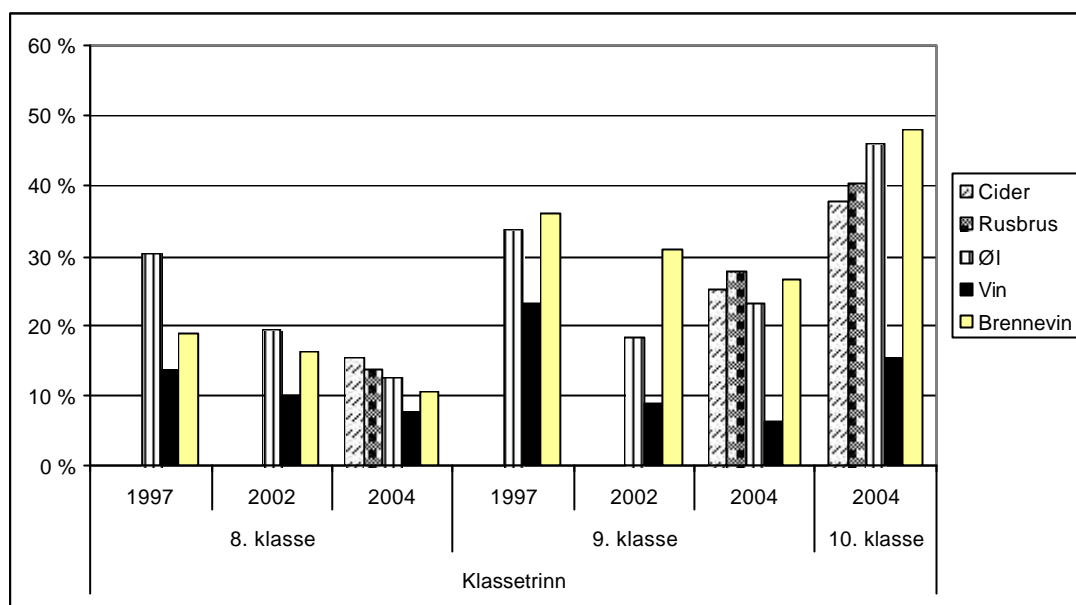
Debutalder	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Alder	12,1	11,2	12,2	12,8	12,5	13,3	14,0
Antall (N)	(47)	(41)	(60)	(119)	(66)	(171)	(211)

Debutalderen er litt høyere i år enn den var i 1997 og betydelig høyere enn i 2002. En av årsakene til den lave debutalderen i 2002 er sannsynligvis at gjennomsnittsalderen er ca. ½ år lavere i 2002 enn i 1997. I andre undersøkelser har en funnet at det tar 4 – 6 måneder i gjennomsnitt fra første gang en drikker minst en alkoholenhet til første gang en er full. Dette kan være med på å forklare økning som fremkommer i tabell 3.4.

Det virker som om debutalderen er lav sett i forhold til andre undersøkelser, det man imidlertid må ta med i betraktning, er den lave gjennomsnittsalderen. Desto eldre ungdom man inkluderer, jo flere debutanter (som trekker gjennomsnittlig debutalder opp) vil det også være.

3.2.3 Driking de siste fire ukene

Elevene ble spurt om de hadde drukket alkohol og eventuelt hvilke alkoholtyper de hadde drukket de siste fire ukene. Figuren under viser hvor stor andel som oppga å ha drukket henholdsvis alkoholholdig cider, rusbrus, øl, vin og brennevin. Cider og rusbrus har kommet til de senere årene og derfor er det ikke med i 1997 og 2002

Figur 3.1: Prosentandeler som har drukket de ulike alkoholtypene i løpet av de siste 4 uker; - 1997, 2002 og 2004

Blant 8.-klassingene er det flere som har drukket cider, rusbrus og øl enn brennevin. I 9. er det bare rusbrus som har flere brukere enn brennevin og i 10. er det brennevin som flest har drukket. Nesten 50 % av 10.- klassingene har drukket brennevin en eller flere ganger de siste 4 ukene. I nasjonale undersøkelser (Skretting og Bye 2003) oppgir 40 % av 10.- klassingene å ha drukket brennevin de siste 30 dagene. I den nasjonale undersøkelsen (ibid.) er rusbrus mest populært (44 %), etterfulgt av brennevin (40 %) og øl (38 %). Cider er det 30 % som har drukket, mens det bare er 18 % som oppgir å ha drukket vin de siste 30 dagene. Andelen av 10.- klassingene i Verdal og Levanger som har drukket de ulike alkoholtypene ligger litt høyere enn i landet som helhet. Dette sammenfaller godt med andre undersøkelser som konkluderer med at ungdom i Midt-Norge og Nordland drikker mest (Skretting 2000).

Andelen som oppgir at de har drukket de ulike alkoholtypene er blitt redusert siden 1997 og 2002. Det er færre som oppgir at de har drukket øl, vin og brennevin nå enn det var i 1997 og 2002. Dette bildet gjelder for både 8.- og 9.- klassingene, unntatt at andelen som har drukket øl blant 9.- klassingene er lavere nå enn den var i 1997, men høyere enn i 2002.

Andelene som har drukket, øker med alderen når det gjelder alle alkoholtypene. Det at øl, cider og rusbrus er lettere tilgjengelig, vil naturlig nok gjenspeile seg i forbruket, og da særlig blant de yngste. Tilgjengeligheten av brennevin vil sannsynligvis øke med alder, bl.a. fordi man i økende grad får kontakt med personer som er gamle nok til å kjøpe på Vinmonopolet.

Den mest trolige forklaringen på at ungdom i Levanger og Verdal karakteriseres ved en større bruk av brennevin enn i andre deler av landet, vil imidlertid kunne være en større tilgjengelighet til og bruk av *hjemmebrent*. Andre undersøkelser viser at Nord-Trøndelag er det fylket hvor det drikkes mest hjemmebrent i Norge (Skretting 2000).

3.2.4 Hjemmebrent

Når det gjaldt hjemmebrent, oppga totalt 32 % å ha drukket mer enn et par slurker, 19 % bare en slurk eller to noen få ganger, mens 49 % oppga å aldri ha drukket hjemmebrent.

Tabell 3.5: *Hjemmebrent, fordelt på klassetrinn og årstall*

Hjemmebrent	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Aldri smakt	67	71	74	46	52	41	28
Har smakt, men bare en slurk eller to	23	18	17	24	26	25	14
Har smakt mer enn et par slurker	10	11	9	30	22	34	58
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	(148)	(181)	(425)	(233)	(160)	(404)	(354)

Det virker ikke som om det har vært de store endringene i forhold til bruken av hjemmebrent. Det eneste er at det blant 9.- klassingene var en betydelig lavere andel i 2002 enn de andre årene som hadde drukket mer enn et par slurker. Dette kan komme av at undersøkelsen da ble gjennomført på høsten og ikke på våren som i 1997 og 2004.

Det at brennevin får en økt betydning i drikkemønsteret for de eldre ungdommene kan ha en sammenheng med økt bruk av hjemmebrent. På landsbasis oppgir 32 % i aldersgruppen 15-16 år at de har drukket mer enn et par slurker hjemmebrent (Skretting 2000), altså en betydelig lavere andel enn vi finner. Dette er med på å bekrefte at ungdom i Nord-Trøndelag har større erfaring med hjemmebrent enn ungdom i resten av landet. Den samme landsomfattende undersøkelsen viste f.eks. at for landet som helhet hadde 45 % av ungdom i alderen 15–20 år drukket mer enn et par slurker hjemmebrent. På fylkesnivå var tilsvarende tall i Nord-Trøndelag 74 % – det høyeste i landet (ibid.) Det er interessant at den mye omtalte "heimbrent-aksjonen" ikke har hatt noen innvirkning på hjemmebrentdrikkingen, i alle fall ikke i den aldersgruppen som vi har sett på.

3.2.5 Beruselse

Elevene ble spurt om et anslag over antall ganger de hadde vært fulle. Svaralternativene var aldri, 1-5 ganger, 6-10 ganger, 11-20 ganger, 21-40 ganger og mer enn 40 ganger. Dette gir oss en mulighet til å estimere hvor mange ganger de ulike gruppene i snitt har vært fulle. Ettersom det i svaralternativene er intervall, vet vi f.eks. ikke hvor mange ganger vedkommende som har krysset av 21-40 ganger har vært full. Det kan være 21 ganger, men det kan også være 40 ganger. Vi har da valgt å lage et minimumsestimert ved å bruke den laveste verdien i alle intervallene. Dersom en grupperer dette i forhold til klassetrinn og årstall får en tabellen under.

Vi fikk inntrykk av at dette var et spørsmål som var godt utfylt og at de tallene som fremkommer gir et godt bilde av alkoholbruken.

Tabell 3.6: Antall ganger full - minimumsestimert, fordelt på klassetrinn og årstall

Full – antall ganger	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Ganger full	0,7	1,1	0,8	2,0	1,8	2,2	6,8
Antall (N)	(149)	(182)	(428)	(234)	(162)	(408)	(353)

Tabellen viser at det ikke er noen store endringer fra tidligere undersøkelser og til årets. Mest sannsynlig er det igjen gjennomføringstidspunktet som er årsaken til at 9.- klassingene i 2002 ligger lavere enn i 1997 og 2004. Denne tabellen viser det totale gjennomsnittet der det f.eks. blant 8.- klassingene er 86 % som aldri har vært fulle og dermed får verdien 0 når gjennomsnittet regnes ut.

Ikke overraskende er det en klar tendens til at beruselsesfrekvens øker med alder. Mens 86 % av 8.- klassingene aldri hadde vært beruset, var det 59 % av 9.- klassingene og bare 38 % av 10.- klassingene som aldri hadde vært beruset.

I nasjonale undersøkelser (Skretting og Bye 2003) oppgir 15 % av 10.- klassingene å ha drukket seg fulle mer enn 40 ganger, det tilsvarende tallet i vår undersøkelse er seks prosent.

Hos de elevene som bruker narkotika øker beruselsesfrekvensen drastisk. Mens det totalt er 62 % som aldri har vært fulle, er det under 10 % av de som har brukt ett eller flere narkotiske stoff som aldri har vært fulle. Godt over 70 % av de som har brukt narkotika har vært fulle mer enn 10 ganger, mens det i gjennomsnitt er 12 % som hadde vært fulle over 10 ganger.

3.2.6 Hvordan elevene skaffer seg alkohol

Ett av de nye spørsmålene som er tatt inn i skjemaet i årets undersøkelse er om hvordan elevene vanligvis skaffer seg alkohol.

Tabell 3.7: *Hvordan alkohol skaffes, fordelt på klassetrinn*

Hvordan alkohol skaffes	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
Fått eller kjøpt av andre ungdommer	11	34	39	27
Fått tak i alkohol på annen måte	8	11	14	11
Fått av mor, far eller søsken	8	10	14	10
Tatt hjemme uten lov	5	6	4	5
Kjøpt av voksne	0	1	4	2
Kjøper selv	1	1	1	1
Ikke vært aktuelt (har ikke drukket)	67	37	24	44
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(428)	(407)	(353)	(1188)

Tabellen over viser svarfordelingen på dette spørsmålet i forhold til klassetrinn, og den viser at den mest vanlige måten å skaffe seg alkohol på er å få eller kjøpe av andre ungdommer. 39 % av 10.- klassingene svarer at det er den mest vanlige måten å skaffe seg alkohol på. Vi ser også at det er bare fem prosent av elevene på ungdomsskolen som tar hjemme uten lov. Det er dobbelt så stor andel (10 %) som får alkohol fra person i nær familie.

Vi vet ikke hva som inngår i "*annen måte*", men det inkluderer også de som har kryset av på flere av svaralternativene i spørsmålet. En forbedring når undersøkelsen skal gjennomføres senere er å be om spesifisering av "*annen måte*".

3.2.7 Driking blant venner

"*Driker dine venner mer enn de burde*" var også ett av spørsmålene. Dette har vært med i alle undersøkelsene og dersom en sammenligner med tidligere år får en følgende tabell.

Tabell 3.8: *Drikking blant venner, fordelt på klassetrinn og årstall*

Drikker dine venner mer enn de burde	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Ja, nesten alle	1	2	2	3	2	2	5
Ja, nokså mange	5	9	6	15	23	18	18
Ja, men bare noen få	39	40	33	49	45	45	42
Nei, ingen som jeg vet om	55	49	59	33	30	35	35
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	(148)	(181)	(426)	(233)	(160)	(407)	(352)

Tabellen viser at de fleste synes at noen få blant vennene drikker for mye, f.eks. 42 % av 10.- klassingene syntes det i 2004. Ellers er det så pass mange som 18 % av 9.- og 10.- klassingene som synes at nokså mange av vennene drikker for mye.

3.2.8 Oppsummering

- Andelen som oppgir at de har drukket de ulike alkoholtypene er blitt redusert siden 1997 og 2002. Det er færre som oppgir at de har drukket øl, vin og brennevin nå enn det var i 1997 og 2002. Cider og rusbrus har imidlertid kommet til siden siste undersøkelse i 2002¹ og det gjør at det kan være vanskelig si om alkoholbruken er lavere i år enn ved tidligere undersøkelser.
- 10.- klassingene i vår undersøkelse ligger omtrent på samme nivå som nasjonale tall viser når det gjelder en eller annen gang å ha vært full. 59 % i landsgjennomsnitt, mot 60,8 % i vår undersøkelse.
- De som bruker narkotika har også brukt alkohol i større grad enn resten av ungdommene.
- Den mest vanlige måten å skaffe seg alkohol på er å få eller kjøpe av andre ungdommer.
- Mange mener at en del av vennene drikker for mye, men de fleste mener at det bare er noen få av vennene som gjør det.

¹ Rusbrus var tilgjengelig i 2002 også, men da bare fra vinmonopolet. 1. jan. 2003 ble det lovlig å selge rusbrus i vanlige dagligvareforetninger.

3.3 Narkotika

Narkotikamisbruk begynte å få en viss utbredelse i Norge først på slutten av 60-tallet, og da i forbindelse med hippiekulturen. I dag er stoffmisbruk i liten grad ideologisk forankret, og har også fått et noe større omfang enn tidligere (Olsen 1996). En betydelig andel av norsk ungdom har kontakt med miljøer hvor narkotika er lett tilgjengelig. Bruk av "tyngre" narkotiske stoffer som amfetamin, heroin og morfin så tidligere i stor grad ut til å forutsette at man hadde vært igjennom en fase med bruk av "lettere" stoffer som cannabis (Pedersen 1992). Senere forskning viser imidlertid at ungdommer som bruker narkotika i dag ikke nødvendigvis starter med tobakk og alkohol, for så å gå videre på hasj (Pedersen 2002).

3.3.1 Bruk av narkotika

Tabellen under viser hvor store prosentandeler blant de ulike klassetrinn og tidspunkt som oppgir at de har *brukt* ulike typer narkotika².

Tabell 3.9: *Andel som har benyttet de ulike narkotiske stoffene, fordelt på klassetrinn og årstall*

Bruk av ulike narkotiske stoff	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Hasj	2,7	2,3	1,6	4,3	3,1	2,7	4,8
Amfetamin	1,4	0,0	0,9	0,9	1,2	1,0	1,4
Opiater	0,0	1,1	0,9	0,0	0,6	1,0	1,1
Ecstasy	0,0	0,6	1,2	0,4	0,6	0,7	0,9
Brukt sprøyte	0,0	1,1	0,2	0,4	0,6	0,5	0,6
Beroligende	0,0	1,7	1,6	0,4	0,6	1,7	1,4
Sniffet	4,1	5,0	8,0	7,8	5,1	10,1	13,7
Antall (N)	(148)	(181)	(427)	(233)	(160)	(408)	(354)

Mange oppgir å ha prøvd sniffing – nesten dobbelt så mange har prøvd dette sammenlignet med tidligere undersøkelser. Det er bekymringsfullt at over 10 % av ungdomsskoleelevene i Levanger og Verdal har prøvd sniffing. Av de stoffene som egentlig hører inn under begrepet narkotika, er det hasj som flest har brukt, totalt 35 personer eller 2,9 % har brukt hasj. Blant 8.- og 9.- klassingene er det færre i år enn ved tidligere undersøkelser.

² Sniffing av løsemidler tas med under narkotika, selv om sniffing ikke er straffbart.

I nasjonale undersøkelser (Skretting og Bye 2003) er det 8,9 % av 10.- klassingene som oppgir å ha brukt cannabis en eller flere ganger, altså omtrent dobbelt så stor andel som i vår undersøkelse (4,8 %). I enkelte europeiske land som f.eks. Frankrike og Storbritannia ligger andelen som har brukt cannabis en eller flere ganger på 35 % (ibid.).

Det er 41 personer i hele populasjonen som har prøvd/bruker et ulovlig narkotika, altså når en fjerner de som har sniffet, det utgjør 3,5 % av alle. Det tilsvarende tallet i 2002 var 31 personer (5,7 %). Det er svært vanlig for de som har brukt ulovlige rusmidlene at de har brukt/prøvd flere av rusmidlene. Det virker som om det blir færre som prøver/bruker narkotika, men de som bruker har et tyngre misbruk, og befinner seg i en verre situasjon enn tidligere.

I landsomfattende undersøkelser gjort av SIRUS (Statens institutt for rusmiddel-forskning) i 2002 blant ungdom mellom 15-20 år, blir det opplyst at:

- 5,4 % har sniffet
- 14,8 % har brukt cannabis
- 4,8 % har brukt beroligende
- 3,4 % har brukt amfetamin
- 2,7 % har brukt ecstasy
- 0,4 % har brukt heroin

Hvis man ønsker å se SIRUS-undersøkelsen i sammenheng med denne lokale undersøkelsen, må man ta hensyn til at aldersgruppene er forskjellige. SIRUS har som nevnt tidligere 15-20 år, mens denne undersøkelsen omfatter en lavere aldersgruppe. Når en tar hensyn til aldersforskjellen virker en del av tallene i årets undersøkelse høye. Spesielt er andelen sniffere i vår undersøkelse svært høy.

Undersøkelsen fra 1997 viste ingen store forskjeller mellom guttene og jentene. I 2002 var det syv jenter og én gutt i den gruppen en kan kalle hardbruker, altså de narkotiske stoffene minus hasj. I årets undersøkelse er det 25 personer i denne brukergruppen, 15 jenter og 10 gutter. Bruken av hasj var i 2002 likt fordelt mellom kjønnene, mens det kun var blant de som sniffer at det var en liten overvekt blant guttene. I årets undersøkelse er det også en overvekt av jenter blant de som bruker narkotika. Det er 23 jenter (4,1 %) og 18 gutter (2,9 %). Totalt er 20 av disse bosatt i Verdal, noe som utgjør 3,8 % av elevene i Verdal, mens 21 er bosatt i Levanger, altså 3,2 % av elevene i Levanger.

Det man ser er at hasjbruken har gått ned. For de andre narkotiske stoffene er bildet mindre entydig. Det som er overraskende og alarmerende, er at andelen som bruker flere av de tunge narkotiske stoffene er så høy alt i 8. klasse. For eksempel at 1,2 % av 8.- klassingene har brukt ecstasy. For bruk av ecstasy er andelen som har brukt det

lavere i 9. og 10. enn i 8. klasse. Tallene, spesielt for de narkotiske stoffene unntatt cannabis, er svært små og må tolkes med forsiktighet.

Beregninger fra SIRUS viser at det har vært en markant økning av tyngre misbruk de siste årene, så det er ikke nødvendigvis noe særegent for dette området (Mot stoff nr.3 2002).

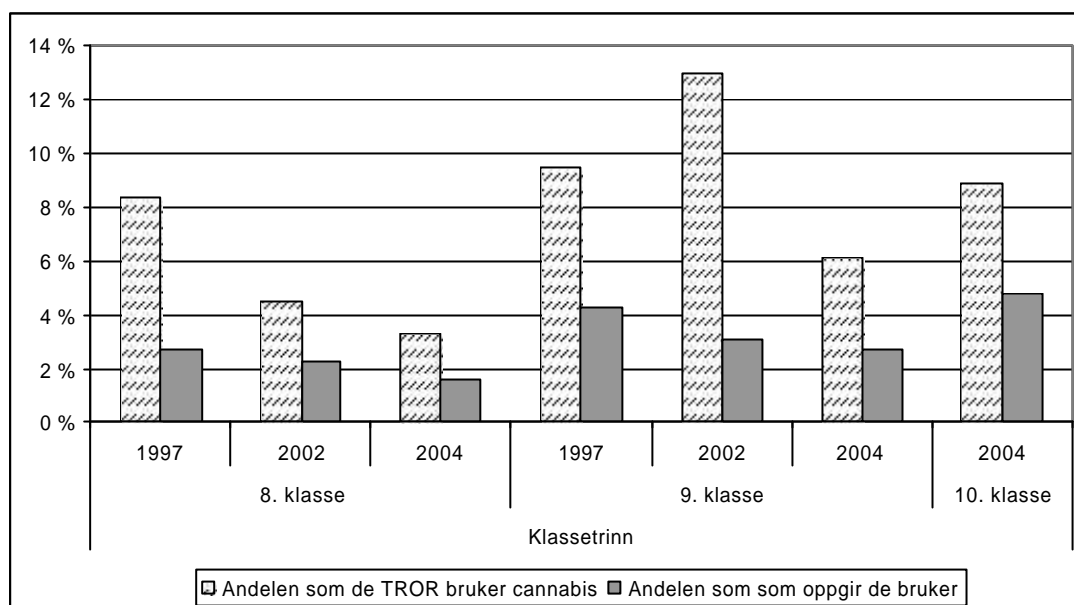
Dersom en sammenligner de som har brukt narkotika opp mot de som ikke har brukt narkotika finner en følgende karakteristika for brukerne:

- Bruken øker med alderen.
- Drikker i mye større grad hjemmebrent.
- Drikker mye mer alkohol og er mye oftere full.
- Har oftere vært utsatt for problemer i forbindelse med drikking.
- Større andel synes at nesten alle vennene drikker for mye.
- Er i større grad for fri hasj, men en så stor andel som nesten 50 % av brukerne er imot legalisering av hasj.
- Omgås i større grad venner som de tror har brukt hasj.
- Er i stor grad tilbudt også andre narkotiske stoff.
- Tre av fire brukere har brukt mer enn ett narkotisk stoff.
- Har også prøvd sniffing i større grad.
- Røyker tobakk og bruker snus i større grad.
- Er mindre tilfreds med livet alt i alt.
- Har i større grad fått lov til å drikke alkohol hjemme.
- Har oftere fått med seg alkohol på fest hjemmefra.
- Foreldrene kjenner færre av deres venner.
- Samholdet i familien oppfattes ikke som like bra.

Svært mange av disse karaktertrekk er ikke så veldig overraskende, men likevel er det bra å få dem dokumentert.

3.3.2 Venners bruk av cannabis

I spørreskjemaet var det også et spørsmål om hvor mange av de 10 nærmeste venner eller bekjente som en tror har prøvd marihuana eller hasj. Dersom det tallet multipliseres med 10 får en prosentandel som de unge selv tror har prøvd cannabis.

Figur 3.2: Andelen av medelevene som de tror har prøvd cannabis i forhold til de som oppgir at de har prøvd cannabis

Både andelen som medelever tror har prøvd og andelen som oppgir at de har brukt cannabis er redusert. Avviket er i 9. klasse for 2002 hvor det er flere enn i 1997 som medelevene tror har prøvd cannabis. Jentene rapporterer en dobbelt så høy andel av deres venner som de tror har prøvd cannabis i forhold til blant guttene. Vi ser at nivået på oppgitt bruk og antatt bruk blant venner varierer tilnærmet likt. Imidlertid ligger nivået på antatt bruk på omtrent det dobbelte av oppgitt bruk. Det er igjen 9. klasse i 2002 som dette ikke stemmer for – av uvisse årsaker. En grunn til overrapporteringen på antatt bruk av cannabis kan være at mange har eldre venner/bekjente som i større grad bruker cannabis. Tradisjonelt har jentene en tendens til å skaffe seg eldre venner/kjærester enn guttene, og det kan være en av grunnene til denne kjønnsforskjellen. Imidlertid viser selvrapporteringen også en høyere andel blant jentene som brukere enn blant guttene. Det er 20 jenter av de 33 som oppgir at de har brukt cannabis. Kanskje er eldre kjærester en forklaring?

3.3.3 Tilgjengelighet

Hvor mange som er tilbudt ulike typer narkotika gir en indikasjon på tilgjengelighet. Naturlig nok oppga større andeler å ha blitt tilbudt ulike typer narkotiske stoffer enn å ha brukt de samme stoffene. Mellom to og fire ganger flere har blitt tilbudt de ulike narkotiske stoffene enn som har brukt de samme stoffene.

Tabell 3.10: *Andel som har blitt tilbudt de ulike narkotiske stoffene, fordelt på klassetrinn og årstall*

Tilbudt de ulike narkotiske stoff	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Hasj	4,1	5,7	4,0	11,5	8,7	8,4	9,9
Amfetamin	1,4	4,0	1,9	1,7	5,0	2,5	4,8
Opiater	1,4	4,0	1,6	0,9	2,5	2,9	2,5
Ecstasy	0,0	2,3	3,5	3,4	3,1	4,2	4,2
Antall (N)	(148)	(181)	(427)	(233)	(160)	(408)	(354)

Det ser altså ut til å være størst tilgjengelighet av cannabis, fulgt av ecstasy, amfetamin og opiater. Det var ingen store forskjeller mellom gutter og jenter når det gjaldt andeler som oppga å ha blitt tilbudt ulike typer narkotika.

Det ble også spurt om man trodde man kunne få tak i litt marihuana eller hasj i løpet av 2-3 dager dersom man ønsket det. Tabellen under viser svarfordelingen på dette spørsmålet i forhold til klassetrinn og årstall.

Tabell 3.11: *Andel som mener de kan skaffe hasj på 2-3 dager, fordelt på klassetrinn og årstall*

Skaffe hasj på 2-3 dager	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Ja	16	16	20	33	33	31	36
Nei	43	41	40	20	31	27	28
Vet ikke	41	43	40	47	36	42	36
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	(144)	(173)	(429)	(230)	(156)	(408)	(353)

Ut fra tabell 3.11 kan man si at cannabis oppleves som forholdsvis lett tilgjengelig, og lettest tilgjengelig for de eldste ungdommene. I landsomfattende undersøkelser blant ungdommer fra 15-20 år, utført av SIRUS, blir det opplyst at 67 % mener de kan skaffe cannabis i løpet av 2-3 dager. Endringene fra tidligere undersøkelser er ikke store, eneste er at flere 8.- klassinger tror de kan skaffe hasj nå enn før.

3.3.4 Holdning til cannabis

Det ble stilt to holdningsspørsmål om cannabis:

1. *Mener du marihuana og hasj bør kunne selges fritt her i landet?*
2. *Hvis du selv fikk anledning til å prøve marihuana eller hasj uten fare for å bli arrestert, ville du da prøve det?*

Tabellen under viser svarfordelingen på spørsmålet om legalisering av kjøp og salg av hasj sett i forhold til årstall og klassetrinn.

Tabell 3.12: *Legalisering av hasj, fordelt på klassetrinn og årstall*

Legalisering av hasj	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Ja	1,4	2,8	4,2	3,4	3,7	5,4	3,1
Nei	89,0	86,9	88,6	79,8	87,6	87,3	91,0
Vet ikke	9,7	10,2	7,2	16,7	8,7	7,4	5,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall (N)	(145)	(176)	(429)	(233)	(161)	(408)	(354)

Det virker som om det har skjedd en viss liberalisering av elevenes holding i forhold til hasj, men fortsatt er det ikke mer enn fire prosent av ungdomsskoleelevene i Levanger og Verdal som mener at hasj bør selges fritt. Både i 8.- og 9. klasse har andelen som mener at hasj bør omsettes fritt økt.

I tabellen under ser vi svarfordelingen på spørsmålet om de har lyst til å prøve cannabis dersom de ikke ble arrestert.

Tabell 3.13: *Lyst til å prøve cannabis – risikofritt, fordelt på klassetrinn og årstall*

Lyst til å prøve hasj?	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Ja	1,4	3,4	2,3	5,6	3,7	3,4	4,0
Nei	90,3	90,3	87,9	84,5	88,8	85,1	87,8
Vet ikke	8,3	6,3	9,8	9,9	7,5	11,5	8,2
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall (N)	(145)	(176)	(428)	(233)	(161)	(409)	(352)

Det er litt færre nå enn tidligere som kunne tenke seg å prøve marihuana eller hasj dersom de ikke ble arrestert eller straffet. Det er også litt færre som er kategoriske motstandere av å prøve cannabis, mens andelen "vet ikke" har gått opp både for 8.- og 9.- klassingene. I nasjonale undersøkelser (Skretting og Bye 2003) oppgir 13-14 % av 10.- klassingene å kunne tenke seg å prøve hasj dersom det ikke var fare for å bli arrestert av politiet.

3.3.5 Oppsummering

- Over 10 % av alle ungdomsskoleelevene har prøvd sniffing, det er mer enn en fordobling fra tidligere undersøkelser og ligger mye høyere enn i samelignbare nasjonale undersøkelser.
- 2,9 % av ungdomsskoleelevene har prøvd cannabis en eller flere ganger. Bruken av cannabis er redusert siden undersøkelsene i 1997 og 2002 og ligger i 2004 omtrent på det halve av landsgjennomsnittet.
- Mellom en og to prosent av ungdomsskoleelevene oppgir å ha brukt de andre narkotiske stoffene vi spurte etter. Det er omtrent på samme nivå som i nasjonale undersøkelser, men tallene er svært små og må tolkes med forsiktighet.
- Andelen som medelever tror har benyttet cannabis er betydelig lavere nå enn ved tidligere undersøkelser.
- Cannabis ser ut til å være forholdsvis lett tilgjengelig, særlig i den eldste aldersgruppen, hvor 36 % oppga å kunne skaffe cannabis på 2-3 dager.
- Under fem prosent mener at omsetning av hasj bør legaliseres og litt færre oppgir at de har lyst til å prøve hasj dersom det ikke var noen fare for å bli arrestert. Dette er litt flere enn i tidligere undersøkelser, men betydelig færre enn i landsgjennomsnittet som ligger på rundt 10 %.
- Vi finner at det er sammenheng mellom røyking, bruk av alkohol og bruk av narkotika.

3.4 Fornøydhet og holdningsspørsmål

Det var ett spørsmål som gikk på generell tilfredshet med livet. Spørsmålsstillingen var følgende: "*Mange mener det er vanskelig å være ung. Alt tatt i betraktning, hvor tilfreds eller utilfreds vil du si du er med livet ditt for tiden?*" I tabellen under har vi vist svarfordelingen på dette spørsmålet sett i forhold til klassetrinn og gjennomføringstidspunkt.

Tabell 3.14: Tilfredshet med livet, fordelt på klassetrinn og årstall

Tilfredshet med livet – alt i alt	Klassetrinn						
	8. klasse			9. klasse			10. klasse
	1997	2002	2004	1997	2002	2004	2004
Meget tilfreds	47	43	44	35	31	34	37
Nokså tilfreds	30	25	27	28	31	32	31
Både/og	23	23	22	30	33	29	26
Nokså utilfreds	0	5	3	4	3	2	3
Meget utilfreds	0	4	4	3	2	3	3
Totalt	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	(144)	(167)	(408)	(224)	(149)	(394)	(347)

Tabellen viser at det store flertallet er tilfreds med livet alt i alt, og at det ikke er noen store endringer fra tidligere undersøkelser. Det er heller ikke noen store endringer mellom klassetrinnene. Rundt 70 % er tilfreds, ca. seks prosent er utilfreds og resten har havnet på både/og.

I årets spørreskjema var det føyd til noen spørsmål på slutten. Resultatet av disse spørsmålene er tatt med, men fordi vi ikke har noe å sammenligne mot er de ikke kommentert nærmere.

Det første av disse spørsmålene var: "Har det hendt at mor og/eller far har gitt deg vin, pils eller andre alkoholholdige drikker hjemme?" I tabellen under vises svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 3.15: Drikker hjemme, fordelt på klassetrinn

Drikker hjemme sammen med mor eller far	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
Ja, flere enn tre ganger	10	11	27	16
Ja, to eller tre ganger	6	11	22	13
Ja, en gang	17	11	13	14
Nei, aldri	67	67	38	57
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(367)	(349)	(352)	(1068)

Det andre av disse spørsmålene var: *"Har det hendt at mor/og eller far har gitt deg øl, vin eller brennevin/HB til å ha med på fest?"* I tabellen under vises svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 3.16: *Fått med alkohol på fest, fordelt på klassetrinn*

Fått med alkohol på fest	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
Ja, flere enn tre ganger	2	2	11	5
Ja, to eller tre ganger	1	0	6	2
Ja, en gang	2	3	6	4
Nei, aldri	95	95	77	89
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(368)	(351)	(352)	(1071)

Det tredje av disse spørsmålene var: *"Hvis du drakk deg full (beruset) på en fest og foreldrene dine fikk vite det, hva tror du de ville synes om det?"* I tabellen under vises svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 3.17: *Foreldrereaksjon på å være full, fordelt på klassetrinn*

Foreldrereaksjon	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
De ville mislikt det meget sterkt	66	56	34	52
De ville mislikt det	21	24	27	24
De ville trolig mislikt det	10	16	20	15
De ville ikke bry seg særlig om det	2	2	14	6
De ville synes det var i orden	1	2	5	3
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(366)	(349)	(351)	(1066)

Det fjerde av disse spørsmålene var: "*Foreldrene mine vet godt hvem jeg er sammen med i fritiden?*" I tabellen under vises svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 3.18: *Foreldre kjenner vennene, fordelt på klassetrinn*

	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
Stemmer helt	60	52	57	56
Stemmer godt	26	32	29	29
Stemmer noenlunde	11	14	11	12
Stemmer ikke særlig godt	2	1	2	2
Stemmer ikke i det hele tatt	1	1	1	1
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(369)	(351)	(352)	(1072)

Det femte av disse spørsmålene var: "*Det er godt samhold i familien vår?*" I tabellen under vises svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 3.19: *Samhold i familien, fordelt på klassetrinn*

	Klassetrinn			Totalt
	8. klasse	9. klasse	10. klasse	
Stemmer helt	61	52	45	53
Stemmer godt	26	28	34	29
Stemmer noenlunde	9	15	16	13
Stemmer ikke særlig godt	2	4	3	3
Stemmer ikke i det hele tatt	2	1	2	2
Totalt	100	100	100	100
Antall (N)	(368)	(351)	(352)	(1071)

Det er lite sannsynlig at samholdet i familien endrer seg i forhold til alderen til barna, da er det mer sannsynlig at det er de unges holdninger som endrer seg!

3.5 Hovedkonklusjoner

- Røyking er noe mindre utbredt blant unge i Verdal og Levanger sammenlignet med landet forøvrig. Omtrent halvparten så stor andel av 10.-klassingene våre røyker sammenlignet med landsgjennomsnittet.
- Snusbruken har økt betydelig, og ligger for enkelte grupper høyere enn røyking.
- Brennevin er en mer brukt alkoholtipe blant ungdom på ungdomsskolen i vårt område enn landet for øvrig. Denne undersøkelsen bekrefter tidligere undersøker om at hjemmebrent er mye utbredt i Trøndelag. Nord-Trøndelag er hjemmebrentfylke No. 1.
- Over 10 % av ungdomsskoleelevne har prøvd å sniffe, det er mer enn det dobbelte sammenlignet både med tidligere undersøkelser og nasjonale undersøkelser.
- Færre har brukt cannabis nå sammenlignet med tidligere undersøkelser. Cannabisbruken er også mye lavere enn landsgjennomsnittet.
- Cannabis ser ut til å være ganske lett tilgjengelig, men forholdsvis få gir uttrykk for narkotikaliberale holdninger.
- Andelen som har prøvd andre narkotiske stoffer ligger ganske stabilt på mellom en og to prosent.
- Jenter ser ut til å bli mer utprøvende og grensesprengende enn guttene, og ruser seg ofte på hardere narkotiske stoffer.
- En av flere forebyggende strategier i forhold til narkotikabruk kan være å forhindre at unge begynner å røyke, og å redusere alkoholforbruket.
- De aller fleste ungdomsskoleelevne er alt i alt godt fornøyd med livet.

LITTERATUR

- Dagbladet (2004): *Snusfornuftig*
www.dagbladet.no/magasinet/2004/08/19/405944.html
- Ilstad, S. (1987): *Surveymetoden*. Trondheim: Tapir.
- Kongsvik, T. (1997): *Bruk av rusmidler blant unge i Verdal*. NTF-notat 1997:18.-
Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Mot stoff nr. 3 2002: *Tidsskrift for Landsforbundet Mot Stoffmisbruk*
- Olsen, B. (1996): *Ungdom og narkotika. Omfang, rekruttering, karakteristika og forebygging*. Trondheim: NTNU-psykologisk institutt.
- Pedersen, W. (1992): *Over grenselinjen. Hasjbruk blant ungdom*. I: H. Waal, og A.L. Middelthun, red., *Narkotikaforebygging mot år 2000*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Pedersen, W. (2002): *Gateway*. Artikkel publisert på internettsidene forebygging.no mars 2003.
- Price-Waterhouse (1993): *National school survey on drugs and sports*. Ottawa: Canadian centre for drug-free sport.
- Rotmo, K. og G. Nossun: *Bruk av rusmidler blant unge i Verdal. Resultater fra en spørreundersøkelse blant 7.–9. klassinger i Verdal i 2000*. NTF-arbeidsnotat 2003:2. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Sanner, T. og E. Dybing (2000): *Snus og helseskader*. Rapport publisert på tobakksfritt.no. www.tobakksfritt.no/dokumenter/snus.pdf
- Skretting, A. (2000): *Ungdom og rusmidler*. Oslo: Rusmiddeldirektoratet og Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning.
- Skretting, A. og E. K. Bye (2003): *Bruk av rusmidler blant norske 15-16 åringer. Resultater fra den norske delen av de europeiske skoleundersøkelsene – ESPAD 1995, 1999 og 2003*. SIFA-rapport 2003:5. Oslo: Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning.
- Mot stoff nr. 3 2002: *Tidsskrift for Landsforbundet Mot Stoffmisbruk*

Vedlegg 1: Spørreskjema

**Spørreskjema: Bruk av rusmidler –
 Innherred samkommune – Verdal og Levanger**

NORD-TRØNDELAGS-
 FORSKNING

Alle spørsmålene i dette skjemaet skal besvares. På de fleste spørsmålene skal det være ett svar, dersom det er tvil har vi prøvd å presisere – f.eks. spørsmålene 5 og 6 SKAL det være 5 svar, på spørsmålene 12 og 29 KAN det være flere svar.

Alle svar vil selvsagt bli behandlet konfidensielt og resultatene vil bli presentert slik at det **ikke** er mulig å kjenne igjen ditt svar! Skjemaene sendes samlet til Nord-Trøndelagsforskning for registrering og databehandling.

Lykke til!!

1) Hvilken kommune bor du i?	☐ Verdal ☐ Levanger
2) Er du gutt eller jente?	☐ Jente ☐ Gutt
3) Hvor gammel er du?	.....år og .....måneders gammel
4) Hvilket klassetrinn går du i?	☐ 8. klasse ☐ 9. klasse ☐ 10. klasse
5) Hvor mange ganger har du i løpet av de siste 4 ukene drukket mer enn et par slurker alkoholholdig cider?, rusbrus?, øl?, vin?, brennevin? (Husk å besvare spørsmålet for alle de fem alkoholtypene) (Hvis du ikke har drukket noe eller bare et par slurker om gangen, så skriv 0.)	Alkoholholdig cider omtrent ..... ganger Rusbrus omtrent ..... ganger Øl omtrent ..... ganger Vin omtrent ..... ganger Brennevin omtrent ..... ganger
6) Siste gang du drakk alkohol, hvor mye drakk du da? (Husk å besvare spørsmålet for alle de fem alkoholtypene)	..... desiliter alkoholholdig cider ..... desiliter rusbrus ..... desiliter øl ..... desiliter vin ..... desiliter brennevin
7) Hvor gammel var du første gang du drakk så mye alkohol at du ble full? (Tydelig kjente deg beruset)	Var omtrent ..... år gammel ☐ Har aldri drukket så mye alkohol.
8) Har du noen gang drukket hjemmebrent?	☐ Nei, har aldri drukket hjemmebrent. ☐ Har bare smakt en slurk eller to noen få ganger. ☐ Ja, har drukket mer enn et par slurker.

9) Omtrent hvor mange ganger har du drukket så mye alkohol at du har vært full? (Tydelig har kjent deg beruset?)	☐ Aldri ☐ 1 - 5 ganger ☐ 6 - 10 ganger ☐ 11 - 20 ganger ☐ 21 - 40 ganger ☐ Mer enn 40 ganger
10) Hvordan skaffer du deg <u>VANLIGVIS</u> alkohol? (Sett bare <u>ETT</u> kryss)	☐ Kjøper selv (fra butikk eller Vin.pol) ☐ Fått av mor, far eller søsken ☐ Tatt hjemme uten lov ☐ Fått eller kjøpt av andre ungdommer ☐ Kjøpt av voksne ☐ Fått tak i alkohol på andre måter ☐ Ikke vært aktuelt
11) Synes du dine jevnaldrende venner og bekjente drikker mer alkohol enn de burde drikke?	☐ Ja, nesten alle ☐ Ja, nokså mange ☐ Ja, men bare noen få ☐ Nei, ingen som jeg vet om
12) Har du noen gang kommet opp i vanskeligheter av noe slag fordi du har drukket for mye? (Her kan du sette <u>FLERE</u> kryss)	☐ Uvennskap eller krangel ☐ Slagsmål ☐ Problemer på skolen ☐ Problemer hjemme ☐ Ulykker eller skader ☐ Andre vanskeligheter, nemlig ..... ☐ Nei, aldri.
13) Mener du at marihuana og hasj bør kunne selges fritt her i landet?	☐ Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke
14) Er du noen gang blitt tilbudt marihuana eller hasj?	☐ Ja ☐ Nei
15) Hvor mange omtrent av dine 10 nærmeste venner eller bekjente tror du har prøvd marihuana eller hasj?	Jeg tror det er omtrent ..... (Hvis ingen, skriv 0)
16) Hvis du selv ønsket å få tak i litt marihuana eller hasj, tror du da du ville klare å skaffe stoffet i løpet av 2-3 dager?	☐ Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke
17) Hvis du selv fikk anledning til å prøve marihuana eller hasj uten fare for å bli arrestert, ville du da prøve det?	☐ Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke
18) Er du noen gang blitt tilbudt amfetamin («speed») eller liknende oppkvikkende stoffer? Hvis ja, hvilke?	☐ Ja, nemlig..... ☐ Nei ☐ Har aldri hørt om slike stoffer
19) Er du noen gang blitt tilbudt opium, morfin, heroin eller andre morfinliknende stoffer? Hvis ja, hvilke?	☐ Ja, nemlig..... ☐ Nei ☐ Har aldri hørt om slike stoffer

20) Er du noen gang blitt tilbudt ecstasy?	☐ Ja ☐ Nei ☐ Har aldri hørt om dette stoffet
21) Har du selv noen gang røykt marihuana eller hasj (eller på annen måte brukt disse stoffene)?	☐ Ja ☐ Nei
22) Omtrent hvor mange ganger har du røykt (brukt) marihuana eller hasj i alt?	Omtrent ..... ganger i alt (skriv 0 hvis du aldri har brukt marihuana eller hasj)
23) Hvor gammel var du når du røykte(brukte) marihuana eller hasj <u>første gang</u> ?	Var omtrent ..... år gammel ☐ Har aldri brukt marihuana eller hasj
24) Har du noen gang brukt amfetamin eller lignende stoffer («speed»)? Hvis ja hvilke?	☐ Ja, nemlig..... ☐ Nei
25) Har du noen gang brukt opium, morfin, heroin eller andre morfinlignende stoffer (uten at det har vært foreskrevet av lege). Hvis ja hvilke	☐ Ja, nemlig ..... ☐ Nei
26) Har du noen gang brukt ecstasy?	☐ Ja ☐ Nei
27) Har du noen gang tatt narkotiske stoffer med sprøyte? Hvis ja, hvilke?	☐ Ja, nemlig ..... ☐ Nei
28) Har du noen gang brukt beroligende midler (f.eks. Valium, Vival, Stesolid, Rohypnol) uten at det har vært foreskrevet av lege? Hvis ja, hvilke?	☐ Ja, nemlig ..... ☐ Nei ☐ Har aldri hørt om slike stoffer
29) Har du noen gang kommet opp i vanskeligheter av noe slag fordi du har brukt narkotiske stoffer? (Her kan du sette <u>FLERE</u> kryss)	☐ Uvennskap eller krangel ☐ Slagsmål ☐ Problemer på skolen ☐ Problemer hjemme ☐ Ulykker eller skader ☐ Andre vanskeligheter, nemlig ..... ☐ Nei, aldri.
30) Har du noen gang «sniffet» (løsemidler eller lignende)?	☐ Ja ☐ Nei
31) Har du noen gang benyttet andre stoffer enn dem som er nevnt i dette skjemaet for å oppnå en rus? Hvis ja, hvilke?	☐ Ja, nemlig ..... ☐ Nei
32) Røyker du tobakk?	☐ Har aldri røykt ☐ Har aldri røykt daglig, og sluttet helt nå ☐ Har røykt daglig, men sluttet helt nå ☐ Røyker, men ikke daglig ☐ Ja, røyker daglig omtrent ..... sigaretter

33) Bruker du snus?	☐ Har aldri brukt snus ☐ Har brukt snus enkelte ganger ☐ Bruker snus daglig ☐ Har brukt snus tidligere, men har sluttet
34) Mange mener det er vanskelig å være ung. Alt tatt i betraktning, hvor tilfreds eller utilfreds vil du si du er med livet ditt for tiden?	☐ Meget tilfreds ☐ Nokså tilfreds ☐ Både/ og ☐ Nokså utilfreds ☐ Meget utilfreds
35) Hvor gammel tror du foreldrene dine synes du må bli før de gir deg lov til å drikke alkohol? (Hvis du tror de aldri vil gi deg lov, skriv 00 i stedet for alderen)	Jeg tror jeg må bli ca .....år gammel (Hvis du alt har fått lov, så skriv hvor gammel du var da du fikk lov)
36) Har det hendt at mor/og eller far har gitt deg vin, pils eller andre alkoholholdige drikker hjemme?	☐ Ja, flere enn tre ganger ☐ Ja, to eller tre ganger ☐ Ja, en gang ☐ Nei, aldri
37) Har det hendt at mor/og eller far har gitt deg ol, vin eller brennevin/HB til å ha med på fest?	☐ Ja, flere enn tre ganger ☐ Ja, to eller tre ganger ☐ Ja, en gang ☐ Nei, aldri
38) Hvis du drakk deg full (beruset) på en fest og foreldrene dine fikk vite det, hva tror du de ville synes om det?	☐ De ville mislikt det meget sterkt ☐ De ville mislikt det ☐ De ville trolig mislikt det ☐ De ville ikke bry seg særlig om det ☐ De ville synes det var i orden
39) Foreldrene mine vet godt hvem jeg er sammen med i fritiden	☐ Stemmer helt ☐ Stemmer godt ☐ Stemmer noenlunde ☐ Stemmer ikke særlig godt ☐ Stemmer ikke i det hele tatt
40) Det er godt samhold i familien vår	☐ Stemmer helt ☐ Stemmer godt ☐ Stemmer noenlunde ☐ Stemmer ikke særlig godt ☐ Stemmer ikke i det hele tatt

Tusen takk for at du tok deg tid til å fylle ut skjemaet!